

ELEVERS SYN PÅ SIN UTBILDNINGSBAKGRUND

- INTERVJU AV SJU ELEVER PÅ INDIVIDUELLA PROGRAMMET

”Man måste ha utbildning för att få jobb och betyg för att få utbildning”

- elev på individuella programmet

2007-01-11

HELENE JONSSON

GISELA SALMÉN

Innehållsförteckning

INLEDNING.....	3
BAKGRUND OCH SYFTE	3
MÅL FÖR GODKÄNT BETYG.....	4
ÖVERGÅNGAR.....	4
KRÄNKANDE BEHANDLING	5
STÖD I SKOLAN.....	5
PERSONER SOM BETYTT MYCKET I SKOLAN	6
LÄXOR OCH STÖD HEMIFRÅN.....	6
ATT STUDERA PÅ INDIVIDUELLA PROGRAMMET.....	6
RÅD FRÅN ELEVERNA – HUR KAN SKOLAN UTVECKLAS:.....	7
ALLMÄNT	7
LÄRARE	7
FÖR ATT MÅ BRA.....	7
INFLYTANDE	7
SLUTSATS	8
LITTERATURFÖRTECKNING.....	9

Inledning

I Eksjö kommuns skolplan "Plan för förskolans, skola och vuxenutbildning i Eksjö kommun" framgår det att uppföljning och utvärdering skall ske i olika verksamheter så att lärdomar och slutsatser skall kunna göras för att vi skall kunna öka måluppfyllelsen inom barn och ungdomssektorn.

Vidare står det i skolplanen att man skall följa upp "elever som ej är behöriga att söka till gymnasieskolan". Det är utgångspunkten för denna utvärdering och det är barn- och ungdomsutskottet (politikerna) som ger i uppdrag till sektorsledningen (utbildningssamordnaren) som genomför utvärderingen och återrapporterar tillbaka till barn- och ungdomsutskottet.

Skolverket fick av regeringen år 2000 i uppdrag att genomföra en studie där man utreder orsaker till att elever lämnar skolan utan fullständiga betyg. I utredningen tas orsaker och insatser upp. Eksjö kommun är tyvärr inget undantag, utan detta problem bör tas på allvar.

Bakgrund och syfte

I skollagen kapitel 4, 1 § står det:

"Utbildningen i grundskolan skall syfta till att ge eleverna de kunskaper och färdigheter och den skolning i övrigt som de behöver för att delta i samhällslivet. Den skall kunna ligga till grund för fortsatt utbildning i gymnasieskolan. Särskilt stöd skall ges till elever som har svårigheter i skolarbetet".

Trots dessa tydliga riktlinjer i styrdokumentet var det 24,9% av eleverna nationellt som lämnade grundskolan 2004/2005 som inte hade godkända betyg enligt Skolverkets statistik.

Syftet med denna undersökning är att belysa bakgrunden till varför så många elever i år 9 inte når godkända betyg. Vi uppmanar alla som arbetar med dessa frågor att stanna upp, reflektera och analysera över resultaten och dra lärdomar över slutsatsen.

Metod

Vi, Helene Jonsson (utbildningssamordnare) och Gisela Salmén (lärarstuderande), valde att djupintervjua elever individuellt, på individuella programmet (IV). Under två dagar samtalade vi med fyra flickor och tre pojkar. Vi upplevde att vi fick bra kontakt med ungdomarna. Undersökningen gjordes under hösten 2006 och färdigställdes under januari 2007.

Under intervjuerna belystes bland annat följande områden: basfakta, bakgrund, tidigare skolbakgrund, ämnen och betyg, stöd och relationer från lärare, stöd hemifrån, elevinflytande, mål, övergångar, metoder, kränkande behandling och framtid.

Eleverna har under sin högstadietid gått på Prästängsskolan i Eksjö och på Furulundsskolan i Mariannelund. Det är av olika anledningar de nu studerar på individuella programmet. Två av eleverna är behöriga till gymnasiets nationella program, men har valt att läsa klart sin gymnasieutbildning på Individuella programmet. De andra saknar behörighet (godkända betyg i svenska, engelska och matematik) till gymnasieskolan.

Eftersom vi enbart har intervjuat sju personer så utger vi inte denna undersökning att vara någon "generell sanning" utan det är snarare de här elevernas sanning vi försökt att belysa.

Mål för godkänt betyg

För att vara behörig till gymnasieskolans nationella program måste du ha godkända betyg i svenska, matematik och engelska.

Sex av eleverna kände till målen för att få godkänt betyg i de olika ämnena. Två elever ansåg att målen var rimliga, två elever att målen var rimliga att nå med rätt hjälp och stöd, medan två av eleverna menade att målen inte var rimliga att nå. En av eleverna kände inte till målen för betygen.

Anmärkningsvärt är att två av eleverna fick "betygsvarningar" hemskickade i slutet av sommaren efter det att de hade slutat i år 9.

Individuell utvecklingsplan kände två av eleverna till, men ansåg att den inte följdes. Åtgärdsprogram kände inte eleverna till. Begreppsförvirring rådde hos eleverna!

Betyg

Tre elever tycker att betyg är ok, men att det verkar som att man inte får "rätt kunskap" bedömd. De tycker att betyg är viktiga, på pappret, men att de inte visar om man är duktig på att arbeta. "Man måste ha utbildning för att få jobb, betyg för att få utbildning".

Två av eleverna tyckte inte om betyg, de upplever systemet som orättvist. Människor är olika och betygsnivåerna är riktvärden som alla bedöms emot. Betygen är en stressfaktor, stress, prov, betyg och prestation. Proven bestämmer betygen och betygen kan sätta stopp för en och det finns ingen möjlighet att tillgodogöra sig det man lär sig praktiskt.

En av eleverna vill inte kommentera, och en annan elev "har ingen åsikt", men tycker att det var konstigt att man sänkte betyget från 100 poäng i år 8 till 80 poäng i år 9, trots att man satt in extra hjälp och att eleven tyckte att det fungerade bättre.

Övergångar

Eleverna säger att det blev en stor skillnad i deras skolgång när de flyttade över från år 6 till år 7. De allra flesta eleverna hade positiva erfarenheter från sina gamla skolor på låg- och mellanstadiet. Där blev de sedda och respekterade och fick sina behov tillgodosedda. Struktur och trygghet fanns och de allra flesta hade kompisar. Eleverna upplevde att inflytandet var bättre på låg- och mellanstadiet.

Från att ha stöttats till att bli egna individer under låg- och mellanstadietiden fick de nu plötsligt anpassa sig till att alla "skall stöpas i samma mall". Eleverna ansåg att de inte blev bemötta utifrån de behov de hade på högstadiet utan blev behandlade som ett kollektiv där alla förutsätts ha samma möjligheter att klara samma saker under samma tid. En elev uttalar att världen gick under när dennes lärare inte längre fanns där, en annan att det var en ny värld de hamnat i, som först var spännande, men att

det sedan blev ett helvete. En elev uppfattade det som om stödet i skolarbetet fortfarande fanns där, men att miljön blivit otrygg, stökig och stressande. Det fanns få i skolan på högstadiet som "såg" eleverna och fanns i "korridorerna" när det hände något. Det fanns även lärare som nonchalerade olika situationer enligt eleverna.

Kränkande behandling

Fem av de sju eleverna har varit utsatta för kränkningar i någon form. Tre av eleverna har varit utsatta för trakasserier av sina lärare, en flicka som utsattes för sexuella trakasserier och en pojke som utsattes för verbala kränkningar och hån av olika slag av sina lärare. Ytterligare en flicka upplever att hon ignoreras av sin lärare när hon utsatts för kränkningar av sina klasskamrater. Två av eleverna har varit utsatta för mobbning av andra elever.

Vidare menar två av eleverna att man måste "passa in i systemet". Gör man inte det utan har andra åsikter, är man trotsig och besvärlig. Skolan är inte tolerant och flera av eleverna har känt utanförskap.

Skolan har på högstadiet inte varit trygg för de allra flesta eleverna. Flera elever är överens om att skolan inte tillräckligt tagit tag i de problem som funnits. Även omvänd rasism förekommer vilket innebär att överdrivna åtgärder slår tillbaka och effekten blir den omvända. Någon elev tog upp att alla är inte lika mycket värda.

Stöd i skolan

En elev är utredd och man har konstaterat dyslexi, men man har inte tagit tillvara de metoder som rekommenderats. En annan elev utreddes för dyslexi i år 9, klassades inte för dyslexi utan endast med inlärningsssvårigheter. En tredje elev påbörjade utredning för DAMP, men utredningen slutfördes aldrig. Tre av eleverna har haft hjälp och stöd av speciallärare, (dock ej eleven med dyslexi).

Enligt eleverna har de fått göra samma sak som klassen i övrig men ibland i ett annat rum när det gäller undervisningen och extra stöd och hjälp. Skolpsykolog och kurator har ofta varit inkopplade.

En elev som var utredd dyslektiker fick ingen hjälp med sitt handikapp. När den eleven slutade år 9 blev eleven uppmanad att söka det individuella programmet.

Tre av de sju eleverna har varit i kontakt med individuell utvecklingsplan, men i samtliga fall har de inte fungerat. Man har inte gjort upp särskilda planer (åtgärdsprogram) och i de fall man skrivit ner en plan, har man inte följt åtgärdsförslag eller gjort någon uppföljning. Det har bara varit ord på papper enligt eleverna.

Två av eleverna ansåg att skolan använder sig av "gammalmodiga" verktyg och metoder för att hjälpa eleverna. Någon elev uttryckte det: Utredning – till vilken nytta, när man ändå inte använder de metoder, hjälpmedel som föreslås i utredningen. Mer av praktiskt arbete efterlystes av flera elever.

Flera elever upplever att de inte fått det stöd och hjälp de har haft behov av och alla eleverna är väl medveten om sin egen del i ansvaret. För flera av eleverna har motivationen i skolarbetet varit ett stort problem.

Personer som betytt mycket i skolan

Det var viktigt för samtliga elever med någon att kunna vända sig till i skolan, inte nödvändigtvis alltid en lärare som var knuten till eleven. Det kunde vara en annan personal på skolan. Eleverna nämner speciallärare, lärare, resurspersoner och skolsköterskan som de personer som betytt mycket.

Eleverna har uppskattat att de har lyssnat, funnits där, ingripit när det blivit stökigt och tagit tag i de situationer som uppkommit. De har fångat upp, sett hur man mått, och hjälpt till. Eleverna själva uttrycker det på detta sätt:

- *"Har kunnat ta hand om mig, sett när jag mått dåligt och tagit hänsyn till det".*
- *"Förstått att jag hade svårt att lära mig, har sett mig och låtit mig arbeta i min egen takt".*
- *"Hade en bra pedagogik, förklarade på ett bra sätt, var faktiskt bättre än specialläraren".*
- *"När mina klasskamrater höll på som värst, gick jag tillslut till skolsköterskan, när ingen annan lyssnade. Då tog hon upp det med de andra och jag fick byta klass och fick min speciallärare. De andra lärarna tyckte detta var fel".*
- *"Denna person har alltid tagit hand om mig, vilket ingen annan vågat. Har trott på mig, "buntat ihop" mig och gett mig struktur".*
- *"De har sett mig som individ, inte dömt mig, utan hjälpt mig och funnits till för mig".*
- *"Det finns en jag är stolt över i skolan, Maggan, hon fungerar som en resurs av något slag, henne kunde man prata med, hon lyssnade alltid, hon var den som fanns där och ingrep alltid när det blev stökigt"*

Läxor och stöd hemifrån

Sex av de sju eleverna uppfattar att det finns tillräckligt med tid i skolan för att göra klart sina uppgifter. Samtliga elever säger att de har haft stöd hemifrån, främst då av mamman. Tre av eleverna har föräldrar som separerat.

Fyra av de sju eleverna tycker att det är bra med läxor, två tyckte att det var ok medan en tog direkt avstånd från läxor. Fyra tyckte det var bra när de fick möjlighet att göra sin läxa i skolan, då de hade möjlighet att fråga en lärare eller annan vuxen om hjälp. Två uttryckte det som det enda tillfället att göra läxan, i skolan, då de ville ha sin fritid till annat.

Fem av de sju säger att de har möjlighet till arbetsro hemma.

Att studera på Individuella programmet

Alla de intervjuade eleverna hade mest negativa uppfattningar om sin skolgång under år 7-9, men har börjat se framåt och alla hade en positiv framtidssyn.

På individuella programmet har de en individuell utvecklingsplan, som de själva tillsammans med sina lärare och föräldrar arbetat fram. Tempot och miljön är lugnare och de har alltid tillgång till hjälp och stöd. Eleverna vet hur den närmaste framtiden ser ut och de har ett mål.

Eleverna känner äntligen att de är delaktiga i sin egen situation och kan själva påverka den i positiv eller negativ riktning. De har fått en sorts frihet under ansvar och känner att de är villiga att satsa på sig själva. Nu finns det de som tror på dem och som stöttar när det behövs. Eleverna upplever att de på Individuella programmet blir bemötta som individer och utifrån de behov de har.

Samtliga elever är nöjda med att studera på det Individuella programmet och trivs bra.

Råd från eleverna – hur kan skolan utvecklas:

Allmänt

- Politikerna borde låta skolorna bestämma mer!
- Ta tag i problemen på skolan!
- Förbättra arbetsmiljön!
- Red upp i skolan!
- Skolan bör ta itu med skadegörelsen, låta skyldiga betala för det som förstörts.
- Modernisera!
- Det behövs mer engagerade lärare, som inte går i samma spår som de alltid gjort!
- Våga satsa på nya tankesätt, metoder och bättre läromedel!
- Våga satsa på individuella metoder!
- Följa individuella utvecklingsplaner!
- Mer förståelse för elever som inte mår bra och inte har det så lätt, fånga upp dem!

Lärare

- En bra lärare skall vara trevlig och engagerad och hålla god ordning!
- Lärarna skall inte "fara iväg", utan vara på plats, inte vara för strikta, utan våga göra något roligt också!
- Förhållandena måste bli bättre mellan lärare och elev – bra relation är "a och o"!

För att må bra

- Minska på stressen!
- Jobba aktivt mot mobbing!
- Jobba aktivt mot rökning, (man informerar men tar inte tag i problemet)!
- Bättre kvalitet på skolmaten och miljön! Det var ofta potatis och ris som inte var färdigkokt. Bättra på utbudet av grönsaker! Eleverna är nonchalanta, ställer inte tillbaka stolar, matrester kvar på bordet etc.
- Mer lyhörda för elever som mår psykiskt dåligt och elever som inte äter!

Inflytande

- Elevinflytande är bra, men man är dålig att ta till vara på det!
- Skolan är för snabb att döma! Har fördomar mot t ex: invandrare, tattare och kriminalitet. Det förekommer kränkande behandlingar i olika former och man använder sig av omvänd rasism. Alla är inte lika mycket värda!

Slutsats

Vi kan konstatera att undersökningen gav många intressanta fakta, även om man inte kan dra för stora slutsatser eftersom det var så få som intervjuades.

Tendenserna är dock ganska tydliga då det t ex upplevdes som tryggare på låg- och mellanstadiet jämfört med högstadiet. Kränkande behandling är fortfarande ett stort problem som måste prioriteras. Även ordning och reda och struktur efterlyses eleverna. Arbetsmiljön, över huvudtaget, är viktig och flera elever framhåller att det finns mycket att göra för att förbättra det området. När det gäller stöd och hjälp i skolan upplever eleverna att de inte fått den hjälp de skulle ha behövt i form av hjälpmedel och lugn och ro. Utredningar var flera elever skeptiska till, eftersom de ändå inte användes. Det framkom tydligt från eleverna att det var viktigt att ha en person eller flera på skolan som eleven har förtroende för och kan prata med. Relationen med läraren är av största vikt.

Några av eleverna är positiva till betyg och tror att det behövs, men säger samtidigt att de kan vara orättvisa och att skolan inte mäter rätt saker, utan att det är proven som styr betygen. Andra elever är betydligt mer skeptiska.

Elevinflytandet tycker de allra flesta eleverna är bra. De känner att de har inflytande och får vara med och bestämma. De allra flesta eleverna är medvetna om sin egen roll och ansvar för sin egen utveckling, men att det kan vara annat som kommit emellan såsom dålig motivation, psykisk ohälsa, mobbning, problem hemma, separationer och så vidare som har påverkat studieresultatet.

Positivt är att samtliga elever har en starkt framtidstro och alla har ett mål nu när de studerar på individuella programmet.

Slutligen kan vi konstatera att eleverna har en imponerande åsikt och insikt i mycket i skolan och frågan är i vilken utsträckning vi tar tillvara på den kompetensen?

Det finns många lärdomar att fortsätta diskutera utifrån denna undersökning. Det är vår förhoppning att så görs ute i verksamheterna.

Litteraturförteckning

Eksjö kommun: *"Plan för förskolans, skolas och vuxenutbildning i Eksjö kommun 2000"*

Eksjö kommun: *"Plan för uppföljning och utvärdering" Bilaga till Plan för förskola, skola och vuxenutbildning i Eksjö kommun 2000.*

Skolverket (2000): *Utan fullständiga betyg – varför når inte alla elever mål.*
Rapport 202

www.skolverket.se. *Skolverkets rapporter: "Barnomsorg och skola i siffror 2005 – betyg och utbildningsresultat"*

Utbildningsväsendets författningsböcker UFB 2006/2007: *Skolans författningar ht 2006.* Stockholm: Norstedts Juridik.